

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/177966,78-rocznica-wyzwolenia-obozu-zaglady-Auschwitz-Birkenau.html>
24.04.2024, 20:03

78. rocznica wyzwolenia obozu zagłady Auschwitz-Birkenau

Data publikacji 26.01.2023

27 stycznia 1945 r. żołnierze 60. Armii 1 Frontu Ukraińskiego zajęli kompleks obozowy Auschwitz-Birkenau. Był to największy niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i obóz zagłady. W ciągu czterech lat funkcjonowania obozu Niemcy zgładzili w nim co najmniej 1,1 mln osób, w tym około 960 tys. Żydów, ponad 70 tys. Polaków, około 21 tys. Romów i Sinti, 15 tys. jeńców sowieckich i ponad 10 tys. więźniów innych narodowości.

Obóz koncentracyjny Auschwitz został utworzony przez Niemców wiosną 1940 r. na terenach, które po wrześniowej agresji na Polskę zostały włączone do III Rzeszy. **Kompleks obozowy składał się z: Auschwitz I, Auschwitz II-Birkenau oraz Auschwitz III-Monowitz i ponad 40 podobozów.** Pierwotnie obóz przeznaczony był do przetrzymywania głównie polskiej inteligencji oraz więźniów politycznych. Jego pierwszym komendantem był Rudolf Höss. Ostatni obozem śmierci kierował Richard Baer, który jako jedyny uniknął odpowiedzialności za zbrodnię (zmarł w areszcie w 1963 r.).

Piętnastoletni więzień Auschwitz-Birkenau po uwolnieniu

14 czerwca 1940 r. Niemcy wysłali z Tarnowa do Auschwitz pierwszy masowy transport więźniów. Do obozu zagłady trafiło 728 Polaków. Polacy dominowali wśród więźniów do połowy 1942 r. Od wiosny 1942 r. do Auschwitz-Birkenau zaczęły docierać transporty z ludnością żydowską z państw europejskich podbitych przez Niemców. To oni wkrótce stali się najliczniejszą grupą narodowościową w obozie.

Latem 1944 r., ze względu na zmieniającą się sytuację na froncie wschodnim, Niemcy przystąpili do likwidacji obozu i wysyłania transportów z więźniami obozu w głąb Niemiec. **Od 17 stycznia 1945 r. zintensyfikowano ewakuację obozu. Wyprowadzono z**

kompleksu obozowego ponad 56 tys. więźniów, którzy wyruszyli na zachód w tzw. marszach śmierci. Osłabieni, zmuszani do forsownych marszów na mrozie, umierali po drodze z wycieńczenia, głodu i chłodu czy też zabijani przez strażników.

27 stycznia 1945 r. na teren obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau wkroczyły jednostki Armii Czerwonej 1 Frontu Ukraińskiego. Wyzwolenia doczekało się wtedy około 7 tys. więźniów, w tym około 500 dzieci.

W celu uczczenia pamięci pomordowanych Żydów w czasie II wojny światowej przez Niemców, 1 listopada 2005 r. **Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło rezolucję o ustanowieniu dnia 27 stycznia corocznym Międzynarodowym Dniem Pamięci o ofiarach Holokaustu.** Święto nie tylko oddaje cześć pomordowanym, ale jest również apelem o przeciwdziałanie jakimkolwiek formom negacji Holokaustu. Zwraca uwagę na potrzebę edukacji i pamięci, aby zapobiec takim wydarzeniom w przyszłości.

W związku z przypadającym 27 stycznia Dniem Pamięci o Ofiarach Holokaustu 26 stycznia o godz. 14.00 w Nowym Domu Poselskim przy ul. Senackiej 1 **odbył się wernisaż wystawy rzeźb „Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga”** - hol przed Salą im. Jacka Kuronia.

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/zapowiedzi-prasowe/177849,TEKST-AUDIO-Miedzynarodowy-Dzien-Pamieci-o-Ofiarach-Holokaustu-Prezes-IPN-zapras.html>

Zachęcamy Państwa również do odwiedzenia naszej witryny edukacyjnej <https://truthaboutcamps.eu/>, która jest dostępna w wersji polskiej, angielskiej, niemieckiej, francuskiej, bułgarskiej, słowackiej i ukraińskiej. Witryna przedstawia podstawowe informacje o obozach zagłady i obozach koncentracyjnych utworzonych przez III Rzeszę Niemiecką na terenach okupowanej Polski podczas II wojny światowej.

Polecamy Państwu artykuły, które pojawiły się w portalu przystanekhistoria.pl: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/obozy-koncentracyjne>

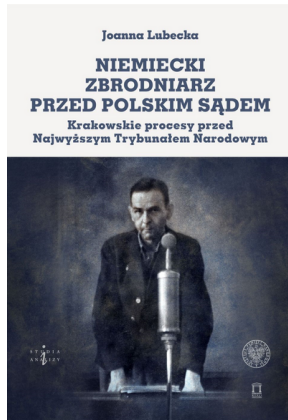
<https://przystanekhistoria.pl/pa2/aktualnosci/61998,Wyzwolenie-KL-Auschwitz-Birkenau.html>

W szczególności kierujemy Państwa uwagę na artykuł przygotowany przez Pana Łukasza Gramzę – prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie, [Śledztwo ws. KL Auschwitz-Birkenau.](#)

Uzupełnieniem artykułu jest wywiad [KL Auschwitz-Birkenau – śledztwo Instytutu Pamięci Narodowej](#) z Prok. Ł. Gramzą.

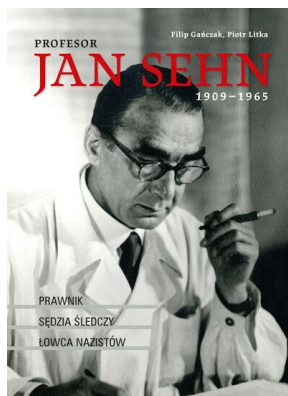
Niezwykle ciekawym i przejmującym tekstem jest artykuł Pani dr Martyny Grądzkiej-Rejak z Biura Badan Historycznych IPN o pierwszym transporcie do Auschwitz [Przybyliście tutaj nie do sanatorium, tylko do niemieckiego obozu koncentracyjnego...](#)

Zbrodnie niemieckie popełnione w Auschwitz i próby ich powojennego rozliczenia od dawna stanowią przedmiot badań Instytutu Pamięci Narodowej. Efektem są liczne publikacje. Procesy Rudolfa Hössa i 40 innych członków załogi Auschwitz szczegółowo omawia dr Joanna Lubecka, autorka monografii *Niemiecki zbrodniarz przed polskim sądem. Krakowskie procesy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym* (Kraków 2021).

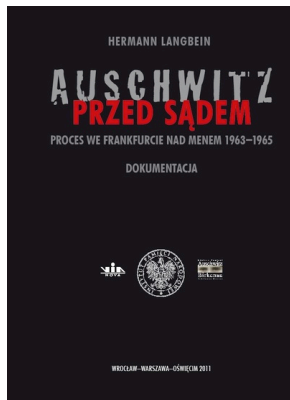
1-801259

Polecamy też album *Profesor Jan Sehn 1909–1965. Prawnik, sędzia śledczy, łowca nazistów* (2019) dr. Filipa Gańczaka i Piotra Litki. Tytułowy bohater to jeden z pierwszych Polaków, którzy przesłuchiwali byłych więźniów Auschwitz i na terenie poobozowym zabezpieczali ślady niemieckich zbrodni.

1-372129

Polecamy również książkę Hermanna Langbeina pt. *Auschwitz przed sądem. Proces we Frankfurcie nad Menem 1963–1965. Dokumentacja*.

1-24976

Zachęcamy również do zapoznania się z sylwetką Marii Mandl pióra dr. Filipa Gańczaka:
<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/74360,Maria-Mandl.html>